

V R T E C.

Izhaja
1. dne
vsacega
meseca
na celej
pöli in
stoji za
vse leto
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vr.

Naroč-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redništ-
vu na
me-
stnem
trgu
hiš. št. 9
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 12.

V Ljubljani 1. decembra 1880.

Leto X.

M a t i.

Vsa narava drémlje trudna
V rókah sladkega mirú;
Vse, kar sópe, davno spáva
V svojem stvárniku, Bogú.

Nóč je mláčna, luna svéti
Z néba dólu na zemljó,
Skozi okno v izbo gléda
K mízi na mladó ženó.

Lépa šiva drobno platno,
Svéča nízko vže gorí,
Déte njeno pod obódom
Poleg njé v zibéli spí.

Zgóđaj vzéla je očéta
Béla žena — grenka smrt;
A družica, drobno déte
Nijsta ž njim šla v bóžij vrt.

Zđaj se trudi skrbna mati,
Gospodári brez možá;
Déte njeno je rudéče,
Ona bléd obraz imá.

Vender ga neskončno ljubi
Nad vse zémeljske stvari,
Kadar čuje, ž njim se sméje,
Poje mu, kadár zaspí.

„Sládko spánčaj, dete zlátó!
Svéte ángeljske roké
Védno branijo nesréči
Tvoje kódrave glavé.“

„Tútaj, nínaj, zdravo bodi,
Rásti, rásti pred menó!
Kadar se vrhá dorásteš,
Nési v črno me zemljó!“

Sreča.

(Stara pripovedka.)

Živéla sta dva brata pri svojih bogatih roditeljih. Bogoljuba obítelj je bila v svojej obilnosti vsa zadovoljna; prevzetnosti od bogatstva nihče nij videl nad njimi.

Oča, uže pôstaren, dal je sinoma priliko, da bi se nekoliko tudi sama déla vadila. Zatô je izročil vsacemu novcev, kolikor se mu je zdelo tréba.

Staréjši sin — Marko mu je bilo imé — delal je pridno in skrbno. Minolo je leto, in trudoljubíve njega roke so iméle uže lepo kopíco novcev, to razposojenih, to založenih v hranilnici.

Mlajšemu otroku — pri sv. krstu so mu dali imé Járnej — sreča nij ugajála. Kakó li? Z mehko posteljo se je z téžka razstájal. Očí si je otíral, kadar so mu lenobo uže oponašali z visocega néba solnéni žarki. Postával je po hladnih sencah očetovega gaja in hodil ogledovat ravnega polja. Rad se se je hvalil z bogatstvom svojih rodíteljev, a sam je čas tratil z lenobo. Marko nij Járnéja sovražil za njega postopanje, če tudi mu bratovo délo nij bilo po volji. „Oče so izročili nama novce in rekli, naj storiva, kar hoče va.“ Vender ga je tudi časi opomínal, da „le pridne roké skrbijo za stare zobé.“

Prigodí se, da je očetu bolezen odvzela močí in položila ga na posteljo, s katere uže nij mogel vstajati. Smrt vzame očeta, za katerim je skoraj umrla tudi blaga mati.

Brata sta bila zdaj sama svoja, a gospodaríla sta vkúpe. Če tudi je Markov razum vse lepo vodil, vender je pológoma Járnej kazal, da je od dné do dné čemérnejši ter nezadovoljnejši. Marko je molčal in delal ter skrbel, kakor je bil navajen. Skôraj potem Járnej ogovóri brata, da bi se po zakonu razdélila z imovíno. A Marko nij hotel, rekóč: „brate moj dragi! tega po mojem razumu zdaj še nij treba. Prebódiva z mirom in v bratoljubji na očetovem dômu. Delítev pride pozneje in o svojej prilíki.“ — Járnej se mu nij podál; zatô je Marko začél misliti: „bodi si! Bog me hrani, da bi jaz hotel jemati sebi, kar je njegovo. A kakor si postelje, takó bode ležal. Do zdaj se je družil z lenobo a jaz délal za obá. Tega nehče razuméti, ni premisliti, kam pojde njega imovína!“

Takó je prišel dan, katerega je Marko svojemu bratu dejál, da-si nerad: „stvóri, kakor si nakani! Vrhu tega ti na izvoljo dajem, da od vsake stvari boljšo polovíco vzameš ti, a slabéjšo da ostaviš meni.“ Imovína, do zdaj vkúpe bivša, pride po tem póti v dvóje roké, in oblástvo je njima privólflo, česar sta sama želéla. Od tega dné je bil vsak svoj gospodar. Marko je ostal na dômu, a Járnej nij mogel sreú kaj, da se ne bi presélil za gránico v tujo deželo, kder si je kupil veliko zemljíšče. Prostorne hléve je hitro napolnil vítkih kónj, zajétnih volóv in druge pitane živíne. A kakó se mu je skôraj potem godílo v novem dômu, o tem je najbólje molčati, da nihče ne bi zvédel. Samó toliko bodi rečeno, da v gospodarstvu nij imel sreče. Bogastvo mu je znélo kopnéti, kakor vzpomladi prekosolnéni sneg. S kratka, na pósled uže nij imel céle suknje na sebi a ni klobuka na glavi ni črévljev

na nogah. V tólikej bédi se je zopet sè solzami v očéh umfljeno jel spomínati svojega skrbnega brata. Potréba ga je nagánjala, povrniti se k njemu, če tudi se je te misli branil, kolikor je bilo móči. A kaj mu je bilo početi? Sreča njegova, da se náj bil oženil.

Bilo je vzpomládi, baš tist létni čas, ob katerem se je bil pred petnajstimi léti razstál z bratom, s prijatelji in znanci. Po césti je šel ves razdrapán. Zópet je želel vídeti svoj dom, želel zvédeti, kaj dela brat. Stráh ga obléta in rudečica mu žári lice. Sram ga je, ták stopiti pred nekdanje znance. A kaj si je hotel? Ob tem nótranjem boji prisópe do širocega polja, kder je nekdam uníčil toliko dragih dnúj. „To so bili naši travniki,“ reče sam v sebi; „Bog vé, čegóvi so zdaj? Čréda lepih govéd se tamkaj ob gozdi pase. Kdo li je njé gospodar?“ V tem hipi zasliši petje. Ozre se in ugleda čvrsto déklico pri črédi. Blíže stopivši pastiríco pozdravi in vpraša: „čegóva je tota živína?“ „Markova,“ odgovorí deklétee.

Malo da Jarnéju srce ne pokne od nekake žalostne radosti. Naglo začne zopet nogé premikati. Očí se mu zalijó od solz in glas mu obmolkne v grlu, a muči ga tudi slabéča lakot. Kam sreče, da je bratova — nekdam tudi njegova — hiša stala na sámoči! Nij mu bilo treba pozdravljati vrstníkov po vasi. Vídelo ga je na polji res mnogo ljudíj, a nkdó se nij domislil, da bi ta prosják bil Járnej, bogatega kmeta izgubljeni sín, o katerem uže davno nij bilo ni dúha ni slúha. Kakó je ostrmel, na stare hiše mestu zagledavši visoko, vse novo poslópje! Čudil se je bratovi sreči, in po síli so mu v ušésih odumévale pametne Markove besede pred nesréčno delítvijo. Sam ne vé, ali je to resnica, kar vídi in slúši, ali se mu le sanja. Vse je preobráženo: tudi gosposk sluga stóji na pragu hišnih vrat. Kaj si je tó?

Plašán pristopi in vpraša sluga: „ali je domá gospód?“

Ponúda — takó so dejáli slugi — po stráni pogléda razdrapánca in osorno odgovorí: „domá! Kaj bi rad?“

„Govóril bi ž njim, ako je móči,“ velí siromák.

„Počakaj málo, da te gospodu vzglásim,“ reče sluga in otíde nevíljen ter tudi radovéden, kdo je in kaj hoče to uboštvo potláčeno.

Járnej čaka in srce mu utríplje. Vročej krvi so žile pretesne. Sam ne vé, kaj bi rekel. „Ali nij ta sluga nekdanji náš pastírček Ponúda? Njega sreča je boljša, nego li moja!“ mrmrá sam v sebi in gleda v tla.

Sluga se povrne ter níčevega tujca izprémi do staníce, kder je Marko baš nekaj pisal. Gléda ga še zdaj povprék, a vender mu odpre visoke duri. Járnej vníde a duri se zapró za njim. Prihódnik, na pol gol in ves prestradan, pade gospodarju pred noge ter ga zaprosi o mílem Bógu, naj pomore — svojemu ubozemu bratu!

Marko v hipu razbere Jarnéjev oblíčaj in glas. Naglo mu dá pošteno obleko ter mu reče pri sebi ostati, ker on hoče zánj skrbéti.

Malo potem Járnej hodi po svojej odkazanej sobi ter si máne dlan ob dlan: „otét sem gládi, otét sramótnej smrti! Marko je brat, da malo tacih! Zató mu je Bog dal srečo v gospodarstvu in trgovstvu, kakor mi je povédal stari hlapec Báraga. Oženil se je tudi bogato. Komur sreča pomaga, pomagajo mu vsi!“

Takó je bilo nekoliko mesecev; ali „navika síla velíka,“ učí stari pregovor. Járnej je izpreménil obléko, a sebe ne. Kadar nekoliko pozabi svoje popréjnsje béde, začne mu zopet hrepenénje po sreči delati nepokoj. Mirú nij bilo v njem, dokler se z nova ne poslovi z bratom, ki ga je ustavljal, kar je mogel; tudi njega žena je pašánca odgovarjala. A vse zamán!

Bilo je po létu ob žétvi, a solnce je znojílo in pripékalo, kakor po navadi ob tem času. Žnjíce so pridno žéle po njivah. Takó potujóč ugleda pod césto neko staro babo, spéčo v hladnej senci pod orehom. Járnej stisne gorjáčo in údri starko! „Ti spíš pod orehom, a drugi ljudjé se poté na žítnem polji! Naglo vstani ter pojdi si kruha služít!“ Baba ma srdíta odgovorí: „zahvali Bogá, da sem spala tudi tedaj, kadar si tí raztrgan prosil brata, naj te zopet vzpríme pod svojo visoko strého; da sem bedéla, ne bil bi tí jedel njegovega kruha! Jaz sem tvoja nesréča, le dobro me poglédi!“ „Radomíra“ mi je imé, a ljudjé me zovejo tudi „lenobo.“ To mu reče ter izgine.

Járnej otíde naglo svojim potom in premišlja, ali nij on bolj vréden pálice, nego li starka, če tudi mu je h koncu govoríla gorjúpe besede. Kakor po nekacem čudesi ga obíde hvaležnost, in vzdáhne: „hvala Bogu in tudi tebi, starka!“ Naglo potem zasliši otročij glas: „človek! srečen bodeš po sedaj, ker si izustil besede, kakeršnih nijsi uže nekaj časa. Dodeni samo še to: pomozí mi Bog pri vsacem délu!“ Popótnik se preplašen ozíra, a ne ugledá nikogar.

Solnce je mnogo pripékalo, in pri césti je stala visoka, zeló košata hruška. Popótnik léže v njé senco. Še nij potú obrisal od čela, uže s hruške zavpíje nekakóv glas: „človek moj ljubi! stvóri mi, ako moreš, da bodem rodíla tudi jaz, kakor drugo drévje.“ On gléda in gléda, a vse zamán. Beséde so, človeka nij! Potem reče: „hruška! če se ne varam, tí pomóci prosiš od mene. A kakó ti siromák pomorem, ker sam svoje sreče iščem po svéti!“ Drévó mu odgovorí: „Kadar srečo najdeš, ne pozabívaj moje prošnje!“

On vstane ter jame zopet nogé premikati po cesti. Hodil je in hodil ter naposled videl pred sobój réko široko in globoko. Réka ga vzame ná-se ter ga začne brodítí na óno stran; a mej potom ga vpraša: „kám takó?“ Človek odgovorí: „po svétu grem sreče iskat.“ Voda mu reče: „kadar jo najdeš, vprašaj tudi zá-me, kakó je to, da ne redím nobene ribe v sebi?“

Popótni človek obljubi in otíde. Zastane ga mrak na sámoči. Nij bilo híše, nij bilo človeka videti nikjér, niti lájanja pasjega nij slišal. Strah ga je, ter gleda in poslušá v mrklo noč. Kar zapázi tam nekjé slabo lúčico. Podvíza se, kolikor najbolj more, in dospéje do uboge, nizke kočé. Potrka na vrata in reče: „dober večer!“ Nekdó se oglási: „Bog daj!“ Stopi v híšo ter pozdravi: „hvaljen bodi Jezu Krist!“ — „Na vse véke!“ odgovori sključen stavec, ki je držal v rokah žérnov, *) na katerem je mlel človeško srečo in nesrečo. Járnej moža poprosi, da bi ga nočil, a stavec nij tega rad stvóril. Vender mu je potem rekel, naj ostane. Prinese večerjo na mizo, in poveéérjavši oba léžeta. Popótnik vso nóč nij mogel mirno počívati. Vedno se mu je sanjalo, kakó je starcu pomagal meríti zlatníke in srebrníke.

*) Ročni mlin, Handmühle.

Probudivši se premišlja in z nova zadrémlje. Zdaj se mu je sanjalo, da on in mož drevje kopljeta s koreninami ter da rújeta in orjeta zemljo, kakor bi hotela sejati in saditi. A v hrano mej delom je bil njima sam trd ovsén kruh, v pijačo sama voda. Kadar nastópi dan, pové starcu, kaj se mu je sanjalo. Ta mu reče: „tvojega brata sreča je taka, kakeršno si videl, kader si méril zlatníke in srebrníke; a tvoja sreča je taka, kakeršna se ti je zdela, kadar si orál ob samem kruhu in vodi. A pómni, da ti je brat sreče do-stojen, ker je priden; tí je níjsi vréden, ker si lén delati.“

Járnej pomáje z glavó in odgovorí: da jaz ne bodem nikoli srečen, to sem védel; a povej mi zdaj, kakó je, da réka néma nič rib v sebi?“ Starec odgovorí: „réka zató néma rib, ker nij še nikoli utopíla človeka.“ „A zakaj hruška ne rodí?“ „Zató ne, ker ima pod svojimi korenínami zakopane kri-víčne péneze. Izkoplji jih, in obilo bode potem rodíla.“ Járnej vpraša zopet: „ali se ne bi mojej sréči nikakor dalo pomoči?“ Starec mu velí: „domóv pojdi k bratu, in poprosi ga, da ti v žéno dá svojo pastiríco, Marijco po imeni; a za novce izpod hruške kupi si zemljé.“

Markov brat starca lepó zahvali, popríme pálico ter se upóti domóv. Jedva ga reka od daleč vidi, úže zavpije nánj: „kakó si slišal zá-me in za ribe?“ On reče: „vse ti povém, samó prenesi me!“ Voda ga je prenesla, in kadar je bil na ónej stráni úže nekoliko od brega, začne pripovedovati: „zató némaš rib, ker nikoli še níjsi utopíla človeka.“ Tedáj voda vzraste ve-líka, preplaví breg in se razlíje za njim, da je život s téžka unesel od po-vódnji; a réka je vpíla: „gorjé meni! Stó lét mine, predno zopet človeka do-bodem ná-se!“ On otide in hodi po svétu, dokler ne pride k nerodovitej hruški. Še nij bil tam, a úže ga je drevó povprašalo: „zakaj ne rodím?“ On reče: „novce izpod svojih korenín mi daj, in rodíti imaš obílo.“

Hruška mu velí izkopati péneze, a Járnej otide ž njimi k bratu. Domá vse pové, kod je hodil ter kakó je bilo; tudi poprosi Marka, da bi mu v žéno dal Marijco, svojo pastiríco. Brat mu reče: „tvoja bodi! Srečo si zdaj našel, a pazi, da je ne izgubiš!“ Ako te povprašajo, čegóvo je to, kar imaš, ne odgovarjaj, da je tvoje, nego reci: božje in moje žéne Marijce; kajti ona ima tudi srečo, katere tí némaš.“ Za novce izpod hruškovih korenín si je kupil Járnej zemljé, in Marijca je bila njega žena. Dokler je govoril, da je vse božje in žéne Marijce, dotlé mu je sreča rabíla, ter bilo je vsega z vrhom v dômu. A pripetí se malo pred zétvo, da je v nedeljo po poludné šel poljá ogledávat. Onda stopi k njemu neznan starec in reče: „srečo dobro Bog daj! Lepo žito, hvala Bogu! Čegóvo je?“ „Moje,“ odgovorí gospodár ne-premišljeno. Jedva te besede izústi, a žito jame goréti na njivi od vseh štirih koncev. Opómene se, da je brezumno govoril, in začne glasno poprav-ljati: „nij moje ne! To je vse božje in moje žéne Marijce!“ Plamen se mahoma ustavi ter ugasne, kadar so bile te besede izgovorjene. Járnej poznéje nikoli nij drugače rekel, nego da je vse božje in njega žéne, a sreča je pri njem ostala, dokler je žível.

(Predléal Josip Karba.)

Na svet večer.

Prvi del.

„Krátek po zimi je dan, naenkrat nas noč je objela!

— Huj! kakó so roké in nogé vsled mráza premrte!

Hvala Bogú! da drv imámo obílo za zimo,

Da si zakúrimo peč, da v gorkejši se gréjemo sôbi. —

Srečni otroci ste vi, ki, kaj je mraz, še ne véste;

Zbráni ste krog pečí, vam pač je gorkó in prijétno,

Ker vam stara je mati, saj vem, pripóvedovala

Mnogo prijernih pravljíc in vi poslušáli ste véрно,

Vam je dóbro, a nij vam znano, na kakovšnem póti

Naš Francé je zdaj, ki dánes domóv se povrne.

Da bi kaj slábega vsaj na poti se ne pripetilo.“ —

Te beséde skrbné govorila je mati vstopívši,

Mrzle je gréla roké pri dobro zakúrjenejši pečí.

Za pečjó oglási njen sinček se nežni in právi:

„Mati, kaj nè, pride, nocoj še gotovo ga v srédi

Vidimo našejš. Kakó veselil sem se dólgo in srčno!

Jaz počákál ga bom, premágal ne bode me spáneec.

Videti moram nocoj ga, in óno, kar bode prinéšel,

Prazen ne pride domóv, kaj ne, o mati? — prinéšel

Mnógo igrač mi bó; — na koléših bó kónja prinéšel,

Da vozáril bom z njim po tléh tu góri in dóli.“

Sinček govoril je to, a hčérica zdaj se oglási:

„Čakála bom ga i jaz, ne bodem se spanju udala.

Jélite, meni igrač, slaščíc bó obílo prinéšel

Saj marljíva sem zmir in poslušna sem, jélite máti?“ —

Za kolóvratom že sedéla je mati in préla

Ker gospodínja brez dela ne sme posédati dólgo.

Ustávila zdaj je koló, da poprávila si je vreténo.

Ustávikom mej tem govorila beséde je táke:

„Oj ti ljuba mladósti! igrače rojé ti po mísljih

Védno, a níkdar kaj družega ni ti na mári.

Kaj pa bó, če povém, nemírna da véčkrat sta bila

In da rávsala mej sabó sta tudi se včasí.“ —

Djála je mati takó, a míslila v serci drugače.

To je iméla lastnósti, da vedno hvalila nij déce

Dóbro vedóca, da brž bi se déca prevzéla.

Mati previdna marvéč je grájala rada otroke,

Da oní po popólnosti zmir hrepenéši so večjejš.

Ipak pri vsem tem bila ljúbéča in dobra je mati;

Tudi s pohválo nij skopa bíla, ko hvále potrebna

Zdela se jej je mladósti, da v pridnosti vztrájna ostane.

Tiho čepéla do zdáj na zapécku je materna mati

In poslušála je tó, kar právila mati je skrbna

Svojim otrokom. A zdaj povzáme i ona besédo:

„Stara že mnogo sem let, živím že dólgo na svéti,

Staro se krčí teló, v dve gubi polágoma lézem,

Vender pa zmir še prosim Bogá, naj on mi dodéli,

Da ne vzame me smrt še toliko časa, da spólni

Žélja se sládká, ki v dnu srcá gojím jo že dólgo.

Srečna je híša zarés, dà, srečna zarés rodovina —

Ki se ponášati smé, da iz nje rodil se duhóvnik,

Vnet za božjó čast in za izveličanje dúšno.

Vedno jaz molim toréj, da spolni se želja mi ta-le:
 Našega Fránca naj váruje Bog, da srečno premága
 Vse zapréke, ki stávjó v bran se dosegi naména.
 On naj ohráni mu moč telésno, in um mu razsvétli,
 Vniči svetá zapeljivost, da iz právega póta ne kréne.
 Meni za tóliko let podáljša dolgost naj življenja,
 Da ga vídela bom, ko stal pred oltárjem bo svétim,
 In darováł na njem darítev presvéte bo maše.
 Ako bom to doživéla, potem bom rekla veséla:
 Kar sem želéla, dopolneno je; zató me pokličí
 K sebi, ker kar sem želéla, se vse je zgodílo.“ —

Starka umólkne sedáj; vnuk pa se njeni oglásí:
 Tega pa nè; umréti nikdár ne smete o mati.
 Ako bo smrt prišlá, ne bodem jaz pustil je v hišo,
 Vzeti vas ona ne smé; — kdo právil povésti nam bode,
 Ako zakópľjeje vas v globóko podzémeljsko jamo?“

Dólgo sedéli so še; ngibáli stvarí so še mnóge;
 Vsak po svojih željáh govóril to je in óno.
 Sínek in hčérka, obá sta čakala s srcem nemírnim,
 Da prišél že skoraj bí brat ter prinésel ígráčic.
 Starka pobóžna težkó ga je čakala, da se prepriča,
 Jéli pobožen še zdaj? — li njene spolnuje nauke.
 Mati predica vrtí koló, pogovárja se s stárko.
 Kmalu pa vstavi koló in té spregovárja beséde:
 „Treba, da v kuhinjo grém, da jedíl kaj gorkih pripravim.
 Kdor na vózu sedí, premrázi se, lačen postáne.
 Ura je bila devét; zdaj kmalu zaslišimo zvonca,
 Kí oznánjajo nam prihód očeta in sina.
 To je rekla; pezdir iz predpásnika še si otrése,
 Z roko poséže za peč, da vzame trskó posušéno.
 Trskó ob luči prižgè, podá se v kuhinjo kuhat,
 Da ko pridejo brž z okusno jedjó jim postréže.
 Déklica nežna pa zdaj poprósi, naj stara bi mati
 Právili znano sicér povést, a zeló zanimívo,
 Žgódbico námreč, kakó mož divji lovíl je otroke,
 Kí pa rešíli so se, ker so bili pobóžni in pridni.

Komaj začela povést je stárka, obá sta glavíci
 Na koléni nagníla, sladkó sta brž zadremála.
 Ko varuhinja to opázi, pripraví podglávje,
 Nanj obá položí, da sladkó na mehkem bí spála;
 Svéti storí jima križ na čelo, na ustni, na prsi.
 V hišo ko spet gospodínja prišlá je, se zdržat' ne more
 Láhnega sméha. Za peč ugašéno trsko sí správi,
 Da jo rabila bo spet, ko drugíč je bode potreba.
 Materi pa govóri dobrovóljne besede:
 „Táka je, glejte, mladóst, in taki vsi njéni so sklépi.
 Trden je njuni bil sklép, da nocój zaspála ne bosta,
 Dokler ne pride domóv brat, ljúbľjeni, pričakováni.
 Spánje objélo obá je sladkó, naj počívata v miru!
 Rékla je tó, potém se obé pogovárjate mnógo
 O gospodínjstvu, o vážnih stvaréh, ki zadévajo hišo.

Drugi del.

„Čúješ sestrica me ti! — glavó zaspáno privzdigni,
 Kí ga čakala svá, sedáj domá je in kmalu

V hišo prišel bo. V spánji na pol sem slíšal, da zúnaj
 Z máterjo oče so naš govorili, preljúbi in dóbri,
 Veš kaj, pójdíva vèn, da pozdráviva mílega brata! —
 Rekèl je tó, znebívši se spanca, do vrat se približal
 Déček je že, da smuknil čez prag bi k svójemu bratu.
 Stara pa mati, ki zmir za telésni in dušni je blágor
 Svojih unukov skrbéla, sedáj oglaší se z besédo:
 „Oj ne hodi mi vèn, ostáni le v górkéj staníci!
 Saj odšèl ti ne bo, prišèl brez tebe bo v hišo.
 Treba, da človek je zmir skrbán za zdravje preljubo.
 Ako mi greš iz híše na mráz, zgodí se ti láchko,
 Da se hudó prehladíš, potem bolán mi boš lézal.
 Tóraj le urno nazáj, poslušáj me, kaj sem tí rékla!“ —
 Rekla je to in deček rokó je od kljuke odtégnil,
 Ki jo pritísnil je že, hotéč odpreti si vrata.
 Dobro prepričan je bil, da kar rekó mu preljuba
 Materna mati, da to je vse resníčno in dóbro.
 Vstala sestrica še nij, zató prizadáva si mnogo,
 Da jo popólnem zbudí, da i ona bi bila veséla. —
 Duri mej tem se odpró in v hišo zdaj stopijo mati
 Luč v desníci držèč, v levíci pa culico malo.
 Z máterjo prišel je brat. — Kakó mu z veseljem napróti
 Déček hití in krog vratú se ga trdno okléne.
 Ném je ta pózdrav iskréno ljubécih se brátov,
 Brátoma vender v srcé globoko je segel obéma.
 Kmalu pa deček začné govoríti mej drugim i to-le:
 „Videl te dolgo že nijsem in pričakoval sem te dólgo,
 A sedáj te imám, od sebe ne bom te več pustil. —
 Téga pa ti ne véš, da, kar domá te nij bilo,
 Lépega mnógo sem se naučil, — poznávati érke;
 Tisto okróglo poznám, ki se kot „o“ izrekuje,
 Tisto vže tudi poznám, ki pičico ima nad sabo.
 Zmir priden sem bil, zató pa ti mi pokáži,
 Kaj iz Ljubljane sebój si lepega meni prinésel.“
 To je deček govóril, a séstrica zdaj se približa,
 Še zaspana na pol, očí z rokáma si máne.
 Dostikrat vídela nij še svojega drážega brata,
 In zató se ga naglédati dolgo ne more.
 On jej poboža obráz, potem pa obéma je rékel,
 Da lepega mnógo imá, da vse jima bođe pokázal.
 Staro i mater sedáj pozdráví in z njo pogovárja
 O stvaréh se različnih, kakó je po mestih velícih,
 In kakó je na kmetih. V spomin si ona pokliče
 Čase minóle nazáj, in ker doživéla je mnógo,
 Mnógo mu pravíti vé, kakó so časi različni.
 Právi mu, da nekdáj je prijetnéjše bilo na svéti
 Kot je sedáj v teh slabih, zeló popáčenih časih.
 Právila táke stvarí mu dobra, prilétna je žena,
 In hvalíla pretéklost, saj to je v narávi človeškej,
 Da grajajóč sedanjost, ozira le v čase se druge.
 V hišo prišel sedáj je oče, za njim gospodinja,
 Prišla iz kuhinje je, prinésla je gorke večerje.
 Ko povžili so jéd, sedéli v družínskem so krogu
 Dólgo še v noč, trenótki in ure so tékle jim hitro;
 Oglelováli stvarí so, nakúpljene v mestu velícem.
 Knjig iz mesta diják prinésel je svójemu očí,

Da kaj brati imèl ob práznicih bode božíčnih.
 Željnim otrokom sedáj pokáže daríla prelépa,
 Mnógo premičnîh podób, ki izrézati še jih bo treba.
 Tu je pastir, ki na rog si trobí, da daleč se čuje
 Glasnega roga odmév, ki poznájo poslúšne ga ovce,
 Ter mu na klic sledé, pod nógo je psiček prezvésti.
 Hlévček s presveto je tam družino in králji iz jutra.
 Dolgo družina še to ogledúje, podá pa k pokóji
 Slednjíe z veselím se vsak spomínom in z upom blažilnim.

Fr. Krek.

Od kod navada, da o Božíči jaslice stavimo.

Najlepše in najnedóljnejše veselje otrok o Božíči je navada, da delamo Betlehem ali jaslice v spomin rojstva našega Izveličarja Jezusa Kristusa. Kdo se ne spominja rad še v poznih letih srčnega veselja, ki ga je užival, ko je še otrok na sv. večer domá jaslice stavil ali pa v cerkvi postavljene gledat hodil. Kako se je s pastirci radoval deteta Jezusa, ki je na svet prišel, da bi nas odrešil večnega pogubljenja. Začetek takim vidnim predstavam Jezusovega rojstva je napravil sv. Frančišek Asiški.

Ta svetnik je o svojem času o Božíči pod milim nebom dal postaviti hlev, ki je živo spominjal na hlev betlehemeski in na kraj rojstva Kristusovega. Pri tem hlevu so se na sv. večer zbirali s sv. Frančiškom bližnji duhovniki in menihi in velika množina ljudstva; kajti ljudje so bili daleč okolo izvedeli o tej novej svečanosti. Hlev so lepo razsvetlili s svečami ter ondu molili in hvalne pesni prepevali. Sv. Frančišek je stal pri jaslicah in samega veselja se je jokal premišljajoč veliko srečo, katero je ljudem prineslo rojstvo Jezusovo. O pólnooči se je ondu služila slovesna sv. maša, pri katerej je sv. Frančišek kot dijakon sv. evangelje pel, potem pa iz vzvišenega mesta zbranemu ljudstvu tako ginljivo govoril o ljubezni novorojenega deteta, da je vse poslušalce do solz ganil. Po okončanej slovesnosti so šli vsi veselega srcá domóv s trdnim sklepom, da bodo to lepo navado sv. Frančiška vsako leto posnemali. — Tako je nastala navada, o Božíči jaslice staviti, ki obstoji že črez 600 let v veliko veselje otrokom in odrášenim. In kadar se otroci pri novo postavljenih jaslicah veselé, gotovo bode jih tudi veselilo izvedeti, kako da je to lepo navado vpeljal velik prijatelj otrok, sv. Frančišek Asiški.

J. S—a.

Spodobno se obnašaj.

Marjética po zimi v šolo gredóč, padla je v sneg ter se ni mogla iz njega izkopáti. Mémo prideta Jožek in Ivanek, ki sta šla tudi v šolo. Ivanek se je od veselja debelo zasmijal, ko je ugledal ubogo Marjético v snegu ležati, ter je bil takó hudoben, da je hotel še več snegá na njo nametati.

Jožek to vidéč, reče: „Ne stóri Marjetici nič žalega!“ Potem stopi k deklici, prime jo za róko, ter jej pomaga iz snegá. Ko je bila Marjetica zopet na nogah, otrese jej Jožek sneg z obleke, in da bi ne padla več, prime jo za róko in jo pelje do šolskih vrat.

Cesarica Marija Terezija.

Ko je s cesarjem Karlom VI. izmrl možki zárod habsburške rodovine, prevzela je dné 12. septembra 1741. l. njegova najstarejša hči, Marija Terezija, rojena dné 13. maja 1717. l., vsled pragmatične sankcije vladarstvo avstrijskih dežel. Bila je takrat stara 23 let in omožena s toskanskim vélikim vojvodom Francem Lotrinškem.

Marija Terezija je bila nenavadne lepote; imela je plemenito dušo, čvrsto zaupanje na Bogá in vse óne dušne krepósti, ki so jej bile potrebne kot vladarici velike in mogočne avstrijske države.

V onej dóbi, ko je Marija Terezija nastopila vlado, pretila je velika nevarnost našemu cesarstvu. Od vseh strani so se pokazali sovražniki, ki so zoper njo sklenili nevarno zavézo, ter so si užé v duhu delili med seboj avstrijsko državo.

Komaj je bilo mrtvo teló cesarja Karla v rakev položeno, užé se je vzdignil izborni knez bavarski Karl

Albrecht ter je povdarjal svoje pravice do nasledstva v Avstriji. K tej velikej nevarnosti za Avstrijo pridruži se druga, ki je bila še mnogo večja, in to od óne strani, od koder bi se je ne bil človek nikoli nadejal. Mladi pruski kralj. Friderik II. vdere ne-

Sovražniki so delali na vse kriplje, da bi se avstrijska monarhija razdelila, kakor se je bila španska pred 30 leti. Mislili so si, da se bo mlada vladarica ustrašila in takój privolila bodi si v kateri koli mir, ko bo videla, kakšne priprave se delajo proti njej. Ali zeló so se motili v tem. Marija Terezija je možato branila svoje pravice. Da-si je nevarnost rastla od dné do dné, vender junaška gospá ni izgubila poguma, dasiravno so jo obdajali od vseh strani mnogobrojni in mogočni sovražniki. Imela je Marija Terezija dva močna zavéznika, ki je nista zapustila ves čas njenega življenja: trdno zaupanje na Bogá in ljubezen svojih podložnikov. Prvo je imela užé od mladosti, a drugo si je znala pridobiti.

Ko je bila Marija Terezija v največej stiski, bil jej je angležki kralj Jurij II. zanesljiv prijatelj in zavéznik. Ta jej pride z dvema armadama na pomoč. Ob istem času se je obrnila stiskana cesarica osobno do držav-

nadoma s svojo vojsko v dolenjo Šlezijo, ponavljajoč svoje stare pravice, ter premaga cesarsko vojsko pri Molvici 1741 l. To je bila prva šlezka vojska. Ker je Marija Terezija ovrgla njegove neopravičene tirjatve, zavezal se je Friderik z njenimi sovražniki.

Z Bavarsko se je takój združila Francozka in Španska, malo pozneje tudi Saksonska.

nega zboru Požunskega, kjer je s svojo žensko lepoto in možko dostojnostjo tako ganila zbrane stanovce ogrske, da so sklicali narod pod orožje ter so jej z veliko vojsko na pomoč pritekli. Avstrija je bila rešena; samo jeden del Šlezije je morala cesarica Prusiji odstopiti. Tu se je pokazalo očitno, kaj premore Avstrija z zedinjenimi močmi vseh svojih narodov, ki so ravno v tej vojski kakor jeden mož krepko stali svojim vkupnim sovražnikom nasproti.

Kratki čas miru, ki je zdaj nastopil, porabila je plemenita vladarica v izboljšanje državne uprave. Pospeševala je kmetijstvo, obrt in kupčijo. Za bolnike je ustanovila bolnice, za uboge, zapuščene otroke sirotišnice. Izboljšala je postavodajstvo, omejila tlako in olajšala podložnost kmetskega stanu. Posebne važnosti so pa njene preuredbe v šolstvu. Pomnožila je ljudske šole, dala je šolske knjige pisati, ki so se potem mej ubožno šolsko mladino brezplačno delile. Ona je prva obznanila s svojega prestola, da je temelj vsemu nadaljnemu izobraženju in razvijanju narodov gojitev materinskega jezika.

Marija Terezija je bila, katera je prva ustanovila v naši deželi posebno slovensko šolo na državne troške; ta začetna šola je bila namenjena onim otrokom, kateri se niso bili doma naučili nemščine in so se zato imeli tukaj pripravljati za vstop v nemško, tako imenovano normalno šolo. Ako vse to prevdarimo, bila je Marija Terezija prava mati svojim narodom.

Ta plemenita vladarica je bila vedno čvrstega zdravja. Dne 20. novembra 1780. leta dobila je neko prsno bolezen, vsled katere je tudi umrla v 64. letu svoje dobe in v 41. letu svojega slavnega vladarstva. Njen spomin čišla vsak pravi in domoljubni Avstrijanec.

Iz ruske zgodovine.

(V 1093. léto.)

(Po Nestoru.)

Vladímer po rodítelja svojega Vsévlada smrti začne razmišljati, rekóč: „ako sédem na stoli oca svojega, to imam ràt (vojno) vzeti sè Svetopolkom, ker je stol pred otcem bil njegov.“ Razmislivši pošlje po Svetopolka v Túrov, a sam ide v Črnígov, a Rastíslav v Prejéslavelj. Kadar je minóla vélika nedelja in prešel béli teden, v bélo nedéljo, méseca apríla v 24. dan, Svetopolk pride v Kíjev. Izidó mu napróti Kijáne s poklonom ter ga vzprimó z radostjo. On séde na stoli oca svojega in strijca svojega. Tedàj so Plavecí šli na rusko zemljo, ter slišavši, da je umrl Vsévlad, poslali slè k Svetopolku o míru. A Svetopolk, ne posvétovavši se z družíno otčevo in strijca svojega, stvorí svèt s prišedšimi ž njim ter zgrabi slè in jih vsadí v ízbico. A Plavecí, to slišavši, jemó vojevati. Prišli so Plavecí mnozi in obstopili Tórški Grad. Zdaj Svetopolk izpustí slè Plavške, hotèč míra; a nijso hoteli Plavecí míra, in razsúli so se po zemlji vojujóč. Svetopolk začne zbirati vojníke, hotèč ná-nje. Rekó mu možjé zmisléni: „ne izkušaj se prótívo njim; imaš malo vojníkov!“ On jim reče: „imam družíne svoje pet stó mož, kateri mogó prótívo njim stati.“ A načéli so drugi nezmisléni govoriti: „pojdi, knez!“

A zmiselni so dejali: „ako bi si jih pristróžil osem tisíc, nij ti preveč; naša zemlja je oubóžala od ráti; nego pošlji se k bratu svojemu Vladímeru, da bi ti pomógel!“ Svetopolk, poslušavši jih pošlje k Vladímeru, da bi pomogel njemu. Vladímer zbere vojnúke svoje in pošlje po Rastíslava, brata svojega, v Prejéslavelj, veléč mu, pomagati Svetopolku. Kadar je Vladímer prišel v Kijev, sešla sta se pri svetem Mihaélu ter vzela mej sobój rázpre, pogódila se in celovála (poljubíla) križ mej sobój. Plavci so vojeváli po zemlji, a njima so rekli možjé zmiselni: „po káj imata rázpre mej sobój, a pogani gubé zemljo rusko? Poznéje se pogodíta, a zdaj pojdiva prótivo poganom ali z mirom ali z rátko!“ Vladímer je hotel míra, a Svetopolk je hotel ráti. Otídó Svetopolk in Vladímer in Rastíslav k Trepolju ter pridó k Stugni réki. Svétopolk in Vladímer in Rastíslav skliéó družíno svojo na svét, hotéč postopiti érez réko. Začeli so premísljati. Reče Vladímer: „tukaj stojéč v grozi tej stvorímo érez réko mir ž njimi.“ Pristáli so na ta svét možjé zmiselni, Janj in drugi; a Kijáne svéta nijso hoteli, nego so dejali: „hočemo se bití. Postopímo na óno stran réke!“ Vzljubíli so ta svét in prestopíli Stugno réko; a bila je povódenj velíka tedáj.

Svetopolk in Vladímer in Rastíslav se vzdígnejo, izpolčívši*) družíno svojo: na desnej stráni je šel Svetopolk, na levej Vladímer, a v srédi je bil Rastíslav. Mimo Trepolja pošedši dospéjo dveh okópov, ondukaj bivših. Evo, Plavci hité prótivo njim in stréleci pred njimi. Naši se ustavijo mej okópoma ter zasadá v zémľjo stége (zastave) svoje in stréleci začnó iti iz okópov. A Plavci, prišedši k temu okópu, tudi postavijo stége svoje ter nalogó najprvo na Svetopolka in zlomijo polk njega. Svetopolk je vender stal krepko, a pobégnili so ljudjé, ne strpévši ratnega protivljénja, ter napósled je pobégnil tudi Svetopolk. Potem so nastopíli na Vladímerna, in bila je brán ljuta. Pobegne tudi Vladímer z Rastíslavom. Kadar so pribežali k réki Stugni, vbréde Vladímer z Rastíslavom. A Rastíslav se začne topítí pred očíma Vladímervima. Ta je hotel oprijéti brata svojega, in tóličko da nij sam utonil. Takó je skončál Rastíslav, sin Vsévladov; a Vladímer prebrede réko z málo družíno, kajti mnozi od njega polka in boljari njega so bili tu padli. Prišedši na óno stran Dnépra plakal se je po bratu svojem in po družíni svojej, ter je hítel v Črnígov, žalosten zeló. A Svetopolk je pribéžal v Trepolj in se tu zaprl ter prebíl do večera, a po nóči je prišel v Kijev. Plavci, vídevši, da so odoléli (zmogli), razsúli so se po zemlji vojujóč, a druzi so se povrníli k Tórškemú Gradu. Ta zloba se je prikljúčila na dán vznésénja (nebohoda) Gospoda našega Jezu Krista méseca maja v 26. dan. Rastíslava so poiskali ter našli v réki. Vzéli so ga in prinesli v Kijev; a plakala se je po njem mati njega ter vsi ljudjé so ga žalovali po velícem zaradi njega mladósti. Zbrali so se vladíke in svečeníki in érnorízci ter péсни obíčne odpévši polóžili ga v cérkvi svete Sofíje k njega otcu.

Plavci so obsédali Tórški Grad, a Tórki so se jim protivíli in krepko boríli se iz grada ter ubíjali mnoge od sovražnikov. A Plavci so začéli nalégati in jemati vodo, da so ljudjé v grádu iznemágali od vodne žeje in od gládi. Poslali so k Svetopolku, rekóč: „ako ne pošlješ brašna, vdati se imamo.“

*) V red postavíviši.

Svetopolk jim pošlje; a nij lahko bilo vkrasti se v grad od množstva ratnih vójev. Stali so Plavci okolo grada tednov devet in razdélili se na dvoje: eni so stali pred gradom, ràt boréči, a druzi so šli v Kijev ter se razpústili na plén mej Kijev in Víšegrad.

A Svetopolk izide na Želanjo ter pohité proti sebi tukaj obóji, ruska zemlja in Plavci. Sestópijo se in ukrepí se boj. Pobégnili so zopet naši pred pogani ter pádali ranjeni pred vragi našimi. Mnozi so poginili in bilo je mrtvih več nego li pri Trepolji. Svetopolk pride v Kijev samotrétni, a Plavci se povrnó k Tórškemu Gradu. To zlo je bilo méseca julija v 23. dan. A drugó jutro potem, na dan pred praznikom svetih mučeníkov Bórisa in Gléba, bil je pláč velik v gradu, a ne radost, za grehe naše velíke, za mnóženje brezzakonja našega. Evo, Bog je ná-nas pogane pustil, ne kakor milujóč jih, nego nas pokorèč, da bi se vztégnili od zlih dél. S tem nas kazní, ker to je njega pálica, da bi se povrnili od zlega póti svojega. Zató nam v praznike daje nesreče, kakor je bil stvóril v to léto prvo zlo na vznesénje Gospódnje pri Trepolji, a drugo v praznik svetega Bórisa in Gléba, ki je nov praznik ruske zemlje. Kdé je bila do zdaj mej nami poníznost? A vse polno je zdaj solz! Kdé je bilo mej nami vzdihovánje? A zdaj se je pláč po vseh ulicah razprostránil za ubíte ljudi, katere so porázili brezzakóniki!

Plavci so vojeváli mnogo in povrnili se k Tórškemu, kdér so ljudjé uže bili iznemogli od gládi in zatorej se potem vdali sovražnikom. Plavci vzemó grad in ga zapálijo z ognjem, a ljudi razdelé ter odvedó v šatóre k soródnikom svojim. Krščanski rod je mnogo trpel: v tugi in múčeni so skrepenéli od zíme, ter v lakoti, žeji in bédi so jim lica bila opustéla in telesa počrnéla, kadar se po neznanih krajih z izpáljenim jezikom nagi hodili in bosí, noge zbódene imejóč od trnja. Sè solzami so odgovárjali drug druzemu, rekóč: „jaz sem bil tega grada,“ in drugi: „jaz te vasí.“ Takó so se povpraševáli sè solzami in rod svoj pripovedováli ter vzdíhali, očí vodèč na nébo k Víšnjemu, vedóčemu vse tájnosti.

V to léto se je tudi prestavil Rastíslav, sin Mèstíslavelj, vnuk Izéslavelj, méseca oktobra v prvi dan; a pogreben je bil novembra v 16. dan v cérkvi svete Bogorodíce Desetínske.

Nepremíselno drevó.

(Basen.)

Mlad oreh je stal mej drevjem na vrtu. Vidèč, da drugo drevje in grmovje uže polagoma zelení, milo vzpomlad pozdravljáje, priéne tudi on hitréje brstíti. Rumena béka pri potoku ga posvarí od pogíbéli, katera mu še zdaj pretí od slane; kajti, okolo in okolo se s hribov še huda zima v snežénem plašči ozíra v prijazno dolino. Oreh ne posluša modrih beséd, nego v solnènih toplih žarkih jame lístati.

Solnce zajde a mrzli séver začne zopet búhati v zeleno dolino ter osmodí nepremíselno drevó.

Drugo jutro oreh žalosten povési mladíke in potem usáhne.

Prirrodopisno - natoroznansko polje.

Senica.

Ali jo vidite ptičico, ki jo vsi prav dobro poznate? Na prvi pogled bote rekli, to je senica, nepokojna, razposajena in srborita ptičica, ki posebno v jeseni veselo pleza in skače po drevju, ter se obeša na veje, prebrska vsako brazdo po razpokanej zemlji in teše s kljunom kakor brlez ali pa détal. Ni ga skóraj loga in ovočnega vrta, kjer bi ne videli v jeseni te vesele in povsod priljubljene ptičice, katerej nastavljate buče in kletke na jablane in drugo ovôčno drevje. Tudi v sôbah jo imate po zimi, posebno med okni, ter jej dajete bučnih koščic, katere posebno rada zóblje. Senica

ima tenko in voljno perje, po hrbtu rumeno zelenkasto, a po trebuhu blede rumeno. Teme, grlo in široka prôga po sredi prsi in trebuha je črna, lici ste beli, perôti in rep pa ima siv. Kljun je kopicast in kratek ter malo stisnen; prsti na nogah imajo kaveljčaste kremplje, pripravne za plezanje in oprijemanje po drevju.

Senica je zeló predrzna in zvita ptica; iz rujavih očí jej gleda zgolj šegavost in hudomušnost, a svojo preveliko radovédnost in zvédavost dostikrat plača z življenjem. Njena največja napaka je ta, da drugih manjših ptičic — še celó svojih sester — ne pusti na miru; vzlasti z njo zaprta ptica je v smrtnej nevarnosti pred njo. Zavratno jo napade, zasadí jej svoje ostre kremplje v prsi in jo tako dolgo bije s kljunom po glavi, da je sirota mrtva; potlej pa še z največjo slastjo požrè možgane iz prebite érepinje. Zato pa te ptice ne smete nikdar zapreti k drugim pticam, ako želite, da vam jih grdoba po vrsti ne pobije. A ravno zaradi svoje požrešnosti nam je senica v veliko korist. Pozoblje namreč neizrečeno mnogo škodljivega mrčesa po drevesih, vzlasti takrat, ko mora razven sebe tudi za svoje mladiče skrbeti.

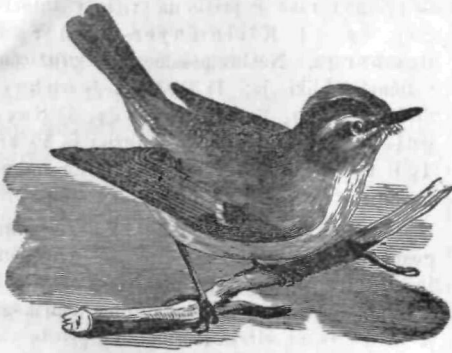
Senica valí po dvakrat na leto. Gnezdo si nareja iz mahú, perja, volne in dlake, ter ga skrije najrajše v kako duplo.

Škoda, da moramo to ptičico grajati zaradi tega, ker nam pokončuje pridne čebele. Pozno v jeseni, ko čebelice ne hodijo več iz panja, priletí hudodelnica pred čebelni panj, trka in trka s kljunom ob vanj tako dolgo, da pride kaka čebelica jezno pogledat, kdo jo vznemiruje, ali — komaj se pokaže uboga živalca, užé jo zgrabi senica in odletí z njo na bližnje drevo, kjer jo pozóblje.

Vjeta senica je prav kratkočasna, kmalu se privadi ljudi, smuče se okolo njih ter jim zóblje iz rok.

Kraljiček.

Kraljiček je najmanjša ptičica v naših krajih. Imé kraljiček mu pristoji užé zaradi tega, kar ima na glavi rumeno čopasto kápico, ki se na solnci blestí kakor zlata kronica. Bog mu je dal prezalo oblačilce. Zgoraj ima namreč rumeno zelenkasto, a spodaj jasno sivo suknjico. Rumena kronica je ob stranéh črno zarobljena. Kljunček ima tenak in raven, nožici tenki in visoki, z ostrimi in zakrivljenimi krempeljci.

Ta ptičica je nemirna kakor živo srebro; okretno in gíbično smuka med vejami, obeša se na-nje kakor senica ter se objéstno podí s svojci od drevesa do drevesa. Ta preljubeznjiv ptiček prebiva najrajše v jélovih in smerekovih gozdih, kjer si v vilicah na konci jélove veje splete jako umételjno gnezdo. Hrani se z vsakovrstnimi žužki, a zoblje tudi semenje. V jeseni je rad v družbi s senicami, priklati se v nižave in obiskuje naše vrte, kjer prav pridno obira metuljeva jajca in drugo mrčesovo zalego. Ostrejša zima ga zapodí v daljne južne kraje.

Kraljiček valí tudi po dvakrat na leto; prvič meseca velikega travna, drugič pa malega srpana.

Vjetega kraljička je težko vzdržati pri življenji, navadno kmalu pogine, vzlasti ako je sam.

Razne stvari.

Drobtine.

Izreki.

Vsak začetek je težek.
 Učí se, znal boš.
 Lenoba vseh grdob grdoba.
 Česar se Janezek ne naučí, tega Janezek ne zná.
 Česar se v mladosti privádiš, tega se v starosti ne odvadiš.
 Starost je treba častiti, mladost je treba učiti.
 Pridnega vsak rad imá, lenega vsak proč pehá.
 V mladosti se uči várnosti.
 Siromaštva se ti ni treba sramovati.
 Dobro imé je boljše nego li zlató in bogastvo.
 Ogenj in slama naredita požár.
 Réдно življenje je najboljše zdravilo.

Uganka za kratek čas.

Na sv. večer, ko so bili vsi domači okolo mize in so s pozlačénimi lešnjiki, orehi in jabolki kinčali jaslice, reče Jožek, najstarejši izmed otrok, naj uganejo, kaj imá v roci. „To, kar imam v roci, kupil sem včeraj,“ reče, „in sem domóv prinesel, a videl tega vender še nisem. Tudi prodajalec, pri katerem sem to stvar kupil, ni je videl še nikoli, in da-sí je dolgo v izložbi na oknu ležala, vender je tudi memogredočih še nobeden ni videl. Predno je to stvar trgovec v roke dobil in tudi pozneje, predno sem jo jaz dobil, imelo jo je mnogo ljudi v rokah, ali nihče je ni videl. Jaz vam bom zdaj to nevidljivo stvar pokazal, in ko jo bote videli, potlej je zopet ne bo nihče več videl. Kaj je tedaj to, kar držim v roci?“ — Ker nobeden izmed nazočih ni mogel povedati, kaj ima v roci, stare Jožek v roci držéč oreh ter

jim pokaže orehovo jedro, katero pa takój sné, da ga zopet nihče ni mogel več videti.

J. S-a.

Slovstvene novice.

* Peter rokodelčič. Poučna povest odrasle slovenske mladine. Prosto na slovenski jezik prelóžil Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vадnici v Ljubljani. 1880. 8°. 96 strani. — To je náslav družemu zvezku knjižnice slovenske mladine, ki je prišel ravnokar na svitlo iz Klein-Kovačeve tiskarne. Povest je zanimiva in posebno primérna, da jo beró rokodelski učenci, katerim je v prvej vrsti namenjena, kakor užé náslav kaže. Knjižica ima spredaj lepo podobo, s katero bomo po naših mislih mnogim ustregli. Cena trdo vezane knjižnici s platnenim hrbtom je 45 kr. Nadejamo se, da nas bodo prijatelji slovenske mladine podpirali pri našem težavnem podvzetju in se prav obilo naročevali na knjižice,

katero izdajemo z velicim trudom in požrtovanjem.

* Četvero pravljic z barvanimi podobami za pridne otroke je prišlo na svitlo v založbi gosp. Ig. pl. Kleinmayer-ja in Fed. Bamberg. Náslav posámeznim knjižicam v líčneji obliki je: 1) Dežela lenuhov; 2) Robinzon; 3) Pritlikovec; 4) Sne-gulčica. — Cena vsakej knjižici je 15 kr. Tudi te knjižice priporočamo v obilo nakupovanje.

* Nauk o gospodinjstvu. Bodočim gospodinjam, ženskim učiteljščem, učiteljem in učiteljicam na višjih deklíških razredih ljudskih in meščanskih šol. Poleg nemškega izvirnika Ivana viteza Hermann-a, prosto poslovenila J. N. in J. L. Založil Ivan Lapajne v Kráskem. V Trstu. Nova tiskarna Franceta Huala. 1880. 8°. 54 str. — To je najnovejša, ženskemu spolu vsega priporočila vredna knjiga. Cena knjigi je 40 kr.

Vabilo k naročbi.

Z denášnjim listom dovršujemo deseto „Vrtčevo“ leto.

Kakor do sih dob tako ostane „Vrtec“ tudi v prihodnjem letu še vedno to, v kar je odménjen, namreč: **slovenske mladine v poduk in zabavo.**

Prižadevali si bomo, da bode vsak njegov list s prihodnjim letom zanimiv ne le po obsegu, nego tudi po različnosti sestavkov. Uravnava mu bode taka, da bode ustrezal malej a tudi bolj odrasle slovenske mladine, slovenskim učiteljem, starišem in sploh odgojiteljem mladine.

Cena mu ostane ista.

Za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr.

 Naročnina naj se nam še ta mesec pošlje, da moremo priréditi primerno število listov.

 S prihodnjim letom izdali bomo III. zvezek knjižnice za slovensko mladino. Knjiga III. obsegala bode tri do štiri daljše pripovedi za našo slovensko mladino ter bo stala za „Vrtčeve“ naročnike trdo vezana s platnenim hrbtom 40 kr. „Vrtčevi“ naročniki, da si poštnino prihranijo, najbolje storé, ako omenjeni znesek užé zdaj pošljejo z „Vrtčevo“ naročnino. Knjižica se jim potem pošlje poštne prost a takój, ko pride na svetlo.

„Dragoljubci“, I. zvezek knjižnice za slovensko mladino, dobivajo se trdo vezani s platnenim hrbtom in poštnine prosti po 45 kr.

„Peter rokodelčič“, II. zvezek knjižnice za slovensko mladino, trdo vezan in poštnine prost se tudi razpošilja po 45 kr. zvezek.

Naročnina naj se nam pošilja s poštnimi nakaznicami (Postanweisungen).

Uredništvo „Vrtčevo“,

na mestnem trgu, hiš. štev. 9.